

Sygn. akt IV CZ 44/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. K.
przy uczestnictwie J. K.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 lipca 2016 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w G.
z dnia 29 stycznia 2016 r.,

**odrzuca zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie
kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Na rozprawie w dniu 19 sierpnia 2015 r. wnioskodawczynie M. K. wniosła o dokonanie podziału majątku wspólnego w ten sposób, aby na jej rzecz przypadła nieruchomości lokalowa oraz nieruchomość niezabudowana, natomiast uczestnikowi J. K. nieruchomość zabudowana, z zasądzeniem stosownych dopłat. Z kolei uczestnik wniósł o dokonanie podziału fizycznego nieruchomości zabudowanej przez wyodrębnienie dwóch samodzielnych lokali mieszkalnych. W związku z takim stanowiskiem uczestnika, wnioskodawczynie domagała się przyznania jej na wyłączność własność nieruchomości zabudowanej ze spłatą na rzecz uczestnika w dwóch ratach - pierwsza płać w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia, a druga do końca 2016 r. Uczestnik nie wyraził na to zgody, podtrzymując żądanie podziału budynku.

Postanowieniem wstępnym z dnia 28 sierpnia 2015 r., Sąd Rejonowy w G. uznał za usprawiedliwione co do zasady żądanie zniesienia współwłasności nieruchomości położonej w G. przy ul. C. [...], objętej księgą wieczystą [...], przez ustanowienie odrębnej własności dwóch lokali mieszkalnych, według projektu sporządzonego przez biegłego sądowego. Upoważnił wnioskodawczynię M. K. do wykonania tymczasowo na jej koszt prac adaptacyjnych niezbędnych do uczynienia zadość przesłance samodzielności lokali oraz zakazał uczestnikowi J. K. czynienia wnioskodawczynie przeszkód w wykonaniu prac adaptacyjnych.

W apelacji, wnioskodawczynie zaskarżając postanowienie wstępne Sądu Rejonowego wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzuciła: naruszenie prawa procesowego art. 233 k.p.c. przez wybiórczą analizę zebranego w sprawie materiału dowodowego, dowolną ocenę dowodów na których oparł się Sąd, wskutek pominięcia możliwości dokonania podziału majątku wspólnego przy istnieniu innych składników majątkowych, w tym lokalu mieszkalnego oraz obciążenie jej kosztami podziału; naruszenie prawa materialnego tj. art. 211 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na nie uwzględnieniu, iż podział fizyczny przedmiotowej nieruchomości

jest sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy i pociąga za sobą istotną jej zmianę i znaczne zmniejszenie wartości, przy istnieniu innych składników majątku wspólnego, mogących być przedmiotem podziału, w ramach wyrównania udziałów.

Zaskarżonym postanowieniem, Sąd Okręgowy w G. uchylił powyższe postanowienie wstępne i jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazał przepis art. 386 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji uznał, iż w okolicznościach faktycznych tej sprawy zostało ono wydane przedwcześnie, bowiem oprócz nieruchomości zabudowanej, w skład majątku wspólnego wnioskodawczynie i uczestnika wchodzi także inne składniki majątkowe, w tym nieruchomość niezabudowana oraz nieruchomość lokalowa, a ponadto ruchomości w postaci samochodu osobowego marki Mitsubishi Colt, samochodu terenowego Land Rover Discovery, sprzętu rtv, mebli oraz środki pieniężne na rachunkach bankowych i funduszach kapitałowych, zaś Sąd Rejonowy nie dokonał rozważenia możliwości takiego podziału, który czyniłby zbędnym podział nieruchomości zabudowanej przez wyodrębnienie dwóch samodzielnych lokali.

W zażaleniu uczestnik zaskarżając postanowienie Sądu Okręgowego w całości, wniósł o jego uchylenie i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania, względnie zmianę poprzez oddalenie apelacji.

Zarzucił naruszenie prawa procesowego tj.: art. 386 § 4 k.p.c. przez dokonanie wadliwej oceny sytuacji procesowej oraz zastosowanie tego przepisu; art. 6 k.c., art. 207 § 6 k.p.c., art. 217 § 1 i 2 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uchybienie zasadzie kontradyktoryjności.

W odpowiedzi na zażalenie wnioskodawczynie wniosła o jego oddalenie z zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W postępowaniu wywołanym zażaleniem strony, skierowanym przeciwko uchynieniu przez sąd drugiej instancji orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, ocenie podlega jedynie prawidłowość zakwalifikowania przez sąd odwoławczy określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ocena ta nie obejmuje natomiast zarówno merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak i prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się do kwalifikacji powstałej sytuacji procesowej w kontekście przesłanek z art. 386 § 4 k.p.c.

W przypadku postanowień wstępnych wydawanych w postępowaniach nieprocesowych w oparciu o szczególną podstawę prawną z art. 11 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 1892, dalej u.w.l.) w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o. oraz na podstawie art. 618 § 1 k.p.c., art. 685 k.p.c. i art. 567 § 2 k.p.c.), a także przy odpowiednim zastosowaniu ogólnej normy z art. 318 § 1 k.p.c. (art. 13 § 2 k.p.c.), powyższe zażalenie przysługuje w sytuacji gdy sąd drugiej instancji orzeka kasatoryjnie tj. uchyla postanowienie wstępne i przekazuje sprawę w zakresie wyznaczonym tym rozstrzygnięciem do ponownego rozpoznania.

Zaznaczyć należy, że sąd nie ma obowiązku orzekania postanowieniem wstępnym, nawet jeśli uczestnik składa wniosek o jego wydanie. Adresatem wskazanych wyżej norm jest sąd, a zatem w razie braku merytorycznych, bądź braku formalnych podstaw do rozstrzygania postanowieniem wstępnym, sąd pierwszej instancji nie wydaje w tej materii orzeczenia oddalającego wniosek o wydanie postanowienia wstępnego. Może natomiast rozstrzygnąć postanowieniem wstępnym o żądaniach uczestników, które ze względu na ich przedmiot są rozpoznawane w określonej sprawie z zakresu postępowania nieprocesowego.

Od wydanego przez sąd pierwszej instancji postanowienia wstępnego co do istoty sprawy uczestnikom postępowania nieprocesowego przysługuje apelacja. Struktura postanowienia wstępnego wydanego przez sąd pierwszej instancji w postępowaniu nieprocesowym przybiera postać pozytywną (np. ustalenie czy

dany sporny składnik majątkowy wchodzi do majątku wspólnego, czy stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego) bądź negatywną (np. oddalenie wniosku o zasiedzenie). Wyrazem odmiennego merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji co do zasady roszczenia w ramach kontroli instancyjnej postanowienia wstępnego jest reformatoryjne orzeczenie (art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Oczywiście może się zdarzyć, że sąd drugiej instancji stwierdzi brak formalnych podstaw do wydania postanowienia wstępnego (np. z uwagi na to że dana materia nie podlega rozstrzygnięciu tego rodzaju orzeczeniem, względnie z uwagi na brak sporu o zasadę roszczenia - art. 318 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Wtenczas sąd odwoławczy wydaje orzeczenie kasatoryjne, skoro istota sprawy nie została rozpoznana (art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

W rozpoznawanej sprawie sytuacja procesowa jest szczególna, bowiem struktura postanowienia wstępnego sądu pierwszej instancji ze względu na materię uregulowaną w art. 11 ust. 2 u.w.l. mogła być jedynie pozytywna. Zatem reformatoryjne orzeczenie Sądu drugiej instancji w ramach kontroli instancyjnej polega na uchyleniu postanowienia wstępnego.

Sąd drugiej instancji rozstrzygając apelację wnioskodawczynie uchylił postanowienie wstępne Sądu pierwszej instancji, ale nie przekazał temu Sądowi sprawy objętej zakresem tego orzeczenia do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy uznał, iż brak było merytorycznych podstaw dla przyjętego przez Sąd Rejonowy sposobu podziału jednego z wielu składników wchodzących w skład majątku wspólnego wnioskodawczynie i uczestnika. Podkreślił, że Sąd pierwszej instancji powinien był rozważyć dokonanie podziału majątku wspólnego bez konieczności podziału budynku, który wymaga prac adaptacyjnych, a w związku z tym i znacznych wydatków. Zatem, Sąd drugiej instancji wydał reformatoryjne orzeczenie oparte na przepisach art. 386 § 1 k.p.c. (a nie art. 386 § 4 k.p.c.) w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a od tego rodzaju orzeczeń, zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., do Sądu Najwyższego nie przysługuje.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy odrzucił jako niedopuszczalne zażalenie uczestnika na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. art. 398²¹ k.p.c.,

art. 398⁶ § 3 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. O kosztach postępowania zażaleniowego
orzeknie sąd w oparciu o przepisy art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.,
art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.

jw

eb